

Tidligere indenrigsminister Thorkild Simonsen

Dato: 21. april 2005

Opmandens anbefalinger vedrørende Give Kommune i kommunedannelsen Give, Vejle, Jelling, Egtved og Børkop Kommuner

Status

Give Kommune

Ved brev af 15. december 2004 til Indenrigs- og Sundhedsministeriet meddelte Give forhandlingsudvalg, at Give Byråd havde besluttet, at Give Kommune skal sammenlægges med Vejle, Børkop og Jelling Kommuner. Beslutningen om sammenlægning har omfattet kommunen som en samlet enhed, ligesom forhandlingerne mellem de involverede kommuner har været under den forudsætning, at Give Kommune sammenlægges samlet med de øvrige involverede kommuner. Egtved Kommune sluttede sig i januar 2005 til sammenlægningen.

Give Byråd besluttede den 28. april 2004 at afholde en folkeafstemning den 13. juni 2005, hvor borgerne kunne tage stilling til, om kommunen skulle fortsætte som selvstændig kommune med forpligtende samarbejder, eller om kommunen skulle sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner eller sammenlægges med Brande og Nørre-Snede Kommuner. Folkeafstemningen blev imidlertid aflyst få dage før den planlagte afholdelse, da Billund og Grindsted Kommune ved en pressemeddelelse af 3. juni 2004 havde oplyst, at kommunerne havde besluttet en sammenlægning af de to kommuner, og at de ikke var interesseret i, at yderligere kommuner kom med i sammenlægningen. Give Byråd besluttede herefter den 10. juni 2004 med et flertal på 14 medlemmer at aflyse den planlagte afstemning.

Den 2. november 2004 blev der afholdt folkeafstemning i Give Kommune vedrørende sammenlægning eller samarbejde med Vejle Kommune. Ved folkeafstemningen kunne vælgerne sætte kryds ved enten fortsat selvstændighed for Give Kommune med samarbejde med Vejle Kommune eller en sammenlægning med Vejle Kommune. Med folkeafstemningen stemte 47,8 % af de stemmeberettigede, og af de afgivne stemmer ønskede godt 50 % sammenlægning med Vejle Kommune. Godt 30 % af de afgivne stemmer var blanke.

Give Kommune (14.109 borgere og 17 medlemmer af byrådet)

- Et flertal på 14 byrådsmedlemmer besluttede den 8. september 2004, at Give Kommune skulle ansøge Indenrigs- og Sundhedsministeriet om at blive overflyttet fra Region Midtjylland til Region Syddanmark. To medlemmer stemte imod og et medlem var fraværende.
- Et flertal på 13 byrådsmedlemmer besluttede den 2. november 2004, at Give Kommune skulle indgå aftale om en sammenlægning med Vejle, Jelling og Børkop Kommuner, tre stemte imod og et medlem undlod at stemme.

Ved brev af 30. september 2004 til Indenrigs- og Sundhedsministeriet har borgmestrene fra Billund og Grindsted Kommuner meddelt, at kommunerne ikke kan medvirke til at lade Give Kommune indgå i den nye Billund-Grindsted Kommune, ligesom det findes meget uheldigt, hvis der skal ske tvangsmæssig sammenlægning med Give Kommune.

Åst, Uhe og Lindeballe

Byrådet behandlede den 24. november 2004 en henvendelse fra borgerforeningerne i Åst, Uhe og Lindeballe om frigørelse og sammenlægning med Billund og Grindsted Kommuner. Henvendelsen blev afvist af et flertal på 13 byrådsmedlemmer, fire medlemmer stemte imod en afvisning.

I brevet af 15. december 2004 til Indenrigs- og Sundhedsministeriet bemærkede forhandlingsudvalget, at der historisk er en klar tilknytning for områderne Åst, Uhe og Lindeballe til den nuværende Give Kommune. Den 1. april 1966 blev Give, Lindeballe, Ringive, Givskud og Gadbjerg Sogne enige om at danne en ny stor kommune. Den 1. april 1970 blev også Thyregod Vester Sogn og Øster Nykirke Sogn en del af Give Kommune. Forhandlingsudvalget understregede, at der på intet tidspunkt siden har været tilkendegivelser om uhensigtsmæssigheder i Give Kommunes nuværende sammensætning. Forhandlingsudvalget understregede tillige, at Give Kommune entydigt forudsætter, at kommunen sammenlægges som en samlet enhed.

Hovedproblemstillinger

Give Byråd har med et flertal på 13 ud af 17 medlemmer besluttet en sammenlægning med Jelling, Vejle og Børkop Kommuner. Senere kom også Egtved Kommune med i sammenlægningen. Kommunedannelsen, der består af Vejle, Jelling, Egtved, Børkop og Give Kommuner er bæredygtig efter aftalen om en strukturreform.

Folkeafstemningen i Give Kommune den 2. november 2004, hvor borgerne havde mulighed for at stemme om enten forpligtende samarbejde med Vejle Kommune eller sammenlægning med Vejle kommune er blevet kritiseret af mange borgere og af oppositionen i byrådet. Under halvdelen af kommunens stemmeberettigede borgere deltog i folkeafstemningen og ca. 30 pct. af disse stemte blankt.

Flere borgergrupper har henvendt sig til Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Folketingets Kommunaludvalg.

Initiativgruppen i Give Kommune, som fik foretræde for Folketingets Kommunaludvalg den 13. januar 2005, ønsker en folkeafstemning i hele kommunen. Gruppen indsamlede i denne forbindelse over 1000 underskrifter i hele Give Kommune for, at der blev afholdt en folkeafstemning, der giver borgerne et reelt valg. På mit møde med Initiativgruppen oplystes, at de indsamlede underskrifter ikke nødvendigvis er udtryk for utilfredshed med den valgte sammenlægning med Vejle Kommune m.fl.

Borgerforeningerne for Åst, Uhe og Lindeballe har i henvendelser til både Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Folketingets Kommunaludvalg udtrykt ønske om, at Lindeballe Sogn og Ringive Kirkedistrikt udskilles fra Give Kommune og i stedet sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner. Borgerforeningerne har også – som det fremgår ovenfor – uden held ansøgt Give Byråd om det samme. Borgerforeningerne peger på, at der ved den afholdte folkeafstemning den 2. november 2005 var en meget stor andel blanke stemmer netop i Lindeballe og Grønbjerg afstemningsområde (henholdsvis 61 pct. og 49 pct. blanke stemmer). Ringive Kirkedistrikt er placeret i Grønbjerg afstemningsområde. Borgerforeningerne har desuden afholdt en lokal afstemning fra den 28. oktober til den 31. oktober 2004. Til denne afstemning stemte 71 pct. af de stemmeberettigede borgere i området, og et flertal på 93 pct. af de afgivne stemmer var for, at området skal søge sammenlægning med Billund Kommune.

Formanden for Det konservative Folkeparti i Billund har ved en henvendelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet udtrykt ønske om, at kommunegrænsen ændres således, at Billund Lufthavn alene kommer til at ligge i Billund Kommune. Lufthavnen ligger i dag i både Billund og Give Kommuner. Ønsket blev gentaget af borgmesteren fra Billund Kommune under vores møde i Give Kommune.

En borger i Give (Anders Chr. Hansen) har på privat initiativ indsamlet 1.076 underskrifter for, at Give Byråds beslutning om at indgå i en kommunesammenlægning med Vejle, Jelling, Egtved og Børkop Kommuner skal respekteres.

Det fremgår af aftalen om den kommunale inddeling af 3. marts 2005, at forligspartierne er opmærksomme på, at bl.a. rækkefølgen af kommunalbestyrelsernes beslutninger og fastlæggelsen af regionsgrænsen mellem Region Midtjylland og Region Syddanmark kan have haft afgørende betydning for kommunernes tilbagemeldinger i det midtjyske område. Partierne er desuden enige om, at resultatet af folkeafstemningen i Give Kommune giver baggrund for at kigge på området igen. Partierne er i den forbindelse enige om, at der vil være behov for at tilvejebringe et supplerende beslutningsgrundlag, inden der tages endelig stilling til den kommunale inddeling for Give Kommune. Forligspartierne har i den forbindelse anmodet Thorkild Simonsen om, som opmand at vurdere, om den foreslåede kommunedannelse er hensigtsmæssig, og hvis dette ikke skønnes at være tilfældet, at komme med forslag til, hvilken mere hensigtsmæssig kommunedannelse, der kan vinde bred lokal tilslutning.

Vurdering af beslutningsprocessen

I beslutningsgrundlaget for mine overvejelser vedrørende den kommunale inddeling for Give Kommune er indgået tilkendegivelser fremsendt dels til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, dels til mig fra kommuner, borgergrupper og borgere. Endvidere har jeg orienteret mig om problemstillingerne ved afholdelse af møder med interessenter fra Give Kommune, med repræsentanter fra Vejle, Børkop, Jelling og Egtved Kommuner samt repræsentanter fra Billund og Grindsted Kommuner.

Det er mit indtryk, at det har været væsentligt for Give Byråd, at kommunen var placeret i den samme region som Vejle Kommune. Baggrunden for dette er, at der i dag er et nært samarbejde mellem Vejle Sygehus og Give Sygehus – det er reelt ét sygehus. Spørgsmålet om placeringen af regionsgrænsen har dermed – efter min opfattelse – haft afgørende betydning for byrådets orientering mod andre kommuner om eventuel sammenlægning. For en nærmere beskrivelse af Give Byråds beslutningsproces henvises til bilag 2.

Give Byråd har i første omgang orienteret sig mod Billund/Grindsted og Brande/Nørre-Snede. Dette var netop de alternativer, som byrådet ønskede borgernes tilbagemelding om ved den planlagte folkeafstemning den 13. juni 2004. Give Byråd havde imidlertid ikke forhørt sig nærmere om muligheden for sammenlægning med Billund/Grindsted forud for byrådets beslutning om afholdelsen af en folkeafstemning. Da Billund/Grindsted den 3. juni 2004 oplyste, at deres sammenlægning ikke var åben for andre kommuner, følte Give Byråd sig nødsaget til at aflyse afstemningen. Dernæst tog forhandlingsudvalget kontakt til Brande/Nørre-Snede, som dog efter de indledende forhandlinger meldte fra på grund af modstand mod tilhørsforhold til Region Syddanmark. Herefter rettedes byrådets fokus på Vejle og Jelling Kommuner.

Ved folkeafstemningen den 2. november 2004, hvor borgerne kunne stemme om sammenlægning eller samarbejde med Vejle Kommune, deltog under halvdelen af kommunens stemmeberettigede borgere. Af de afgivne stemmer var godt 50 pct. for sammenlægning med Vejle Kommune og ca. 30 pct. af stemmerne var blanke. Det bemærkes, at der fra nogle byrådsmedlemmers side var kraftige anbefalinger om ikke at stemme eller at stemme blankt. Den lave stemmeprocent og den store andel af blanke stemmer må uanset dette – efter min opfattelse – være et udtryk for, at mange borgere ikke følte, at der var noget reelt at stemme om.

Selvom processen mod en sammenlægning med andre kommuner er kommet dårligt fra start, er det min klare opfattelse, at samarbejdet mellem Give, Jelling, Vejle, Børkop og Egtved Kommuner er kommet godt i gang og i høj grad er velfungerende. Det er også mit indtryk, at mange borgere, siden beslutningen om sammenlægningen blev truffet, har skiftet standpunkt og nu mener, at sammenlægningen med Vejle Kommune m.fl. er en hensigtsmæssig løsning.

For så vidt angår spørgsmålet om en eventuel deling af kommunen har jeg på den ene side noteret mig den lokale afstemning, der blev foretaget i Ringive kirke-distrikt og Lindeballe Sogn, som viste, at et stort flertal af lokalbefolkningen i dette område ønsker udskillelse fra kommunen og sammenlægning med Billund og Grindsted Kommuner. På den anden side har jeg noteret mig, at et stort flertal af byrådet er imod en deling af kommunen. En eventuel deling af kommunen vil have konsekvenser for særligt skoledistriktet for den nye Elkjærskole. Skoledistriktet for denne skole er Lindeballe og Ringive Sogne samt en del af Give Sogn. Skolen er placeret i Grønbjerg, dvs. uden for det område, hvor der blev afholdt en lokal afstemning på privat initiativ.

Anbefaling vedrørende kommunedannelser med Give Kommune

Det er min generelle opfattelse, at byrådets indstilling bør tillægges stor vægt, jf. også § 3, stk. 2, i forslag til lov om revision af den kommunale inddeling.

Efter min opfattelse er der ikke baggrund for at underkende Give Byråds beslutning om sammenlægning med Vejle, Jelling, Børkop og Egtved Kommuner. Der er med andre ord ikke grundlag for en beslutning, at Give Kommune i stedet skal sammenlægges med f.eks. Billund og Grindsted Kommuner. Samarbejdet mellem kommunerne i den nye Vejle Kommune er velfungerende, og beslutningen er desuden truffet af et stort flertal i Give Byråd. Endelig har borgmestrene i Billund og Grindsted Kommuner meddelt, at de ikke ønsker at indgå i en sammenlægning med Give Kommune. Borgmestrene har imidlertid oplyst, at hvis nogle sogne ved en folkeafstemning tilkendegiver ønske om en sammenlægning med Billund-Grindsted, vil Billund-Grindsted tage imod disse områder.

Give Byråds beslutning bør derfor efter min opfattelse som udgangspunkt respekteres. Jeg har imidlertid noteret mig, at der i Aftalen om den kommunale inddeling af 3. marts 2005 er truffet afgørelse om, at der i tilfælde, hvor Folketingets Kommunaludvalg eller Indenrigs- og Sundhedsministeriet har modtaget et betydeligt og entydigt ønske om en justering af den kommunale grænsedragning fra borgerne i det pågældende område af kommune, bør gives borgerne mulighed for at få indflydelse på det pågældende områdes fremtidige kommunale tilhørsforhold ved en folkeafstemning. Partierne bag aftalen er i den forbindelse enige om, at forudsætningen for en justering af grænsedragningen er, at den nye kommune, der skal afgive området, og den nye kommune, der modtager området, fortsat vil danne et hensigtsmæssigt grundlag for en selvstændig varetagelse af de kommunale opgaver. Partierne har desuden forudsat, at den ønskede justering af grænsedragningen alene vil medføre en mindre forskydning af indbyggertallet i den nye kommune, der ved en eventuel justering skal afgive området.

Både Indenrigs- og Sundhedsministeriet og Folketingets Kommunaludvalg har modtaget en henvendelse fra borgerforeningerne i Åst, Uhe og Lindeballe, hvoraf det fremgår, at en lokal afstemning har vist et klart flertal for, at et område omfattende Lindeballe Sogn og Ringive Kirke-distrikt udskilles og sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner.

Et ændret kommunalt tilhørsforhold for Lindeballe Sogn og Ringive kirke-distrikt vil ikke ændre på bæredygtigheden af kommunedannelsen, der består af Vejle, Egtved, Jelling, Børkop og Give Kommuner. En eventuel justering af grænsedragningen vil alene udgøre en mindre forskydning af indbyggertallet (ca. 1.000 indbyggere) i både den afgivende og den modtagende kommune. Et ændret kommunalt tilhørsforhold for området vil imidlertid få betydning både for den nye Elkjærskole og for daginstitutionen Karla Grøn. Skolen ligger i Ringgive Sogn, men uden for det område, hvor der har været afholdt en lokal afstemning. Det er fra Give Kommune oplyst, at Elkjærskolen vil miste et aktuelt underlag på ca. 50 ud af ca. 150 elever, såfremt området udskilles og sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner. Hvis Lindeballe Sogn og Ringive kirke-distrikt stemmer sig til Billund og Grindsted Kommuner, vil den nye grænse mellem Give og

Billund bliver noget "hakket". Jeg er imidlertid af den opfattelse, at hensynet til borgernes ønsker er vigtigere end et "pænt" grænseforløb.

Alt taget i betragtning er det min opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt at give borgerne i Lindeballe Sogn og Ringive kirke-distrikt mulighed for at få indflydelse på det pågældende områdes fremtidige kommunale tilhørsforhold ved en folkeafstemning. Udfaldet af folkeafstemningen bør lægges til grund for det pågældende områdes fremtidige kommunale tilhørsforhold. Jeg har i den forbindelse noteret mig, at borgmestrene i Billund og Grindsted Kommuner har oplyst, at hvis nogle sogne i Give Kommune ved en folkeafstemning tilkendegiver ønske om en sammenlægning med Billund-Grindsted, vil Billund-Grindsted tage imod disse områder.

Det er derfor min anbefaling, at borgerne i Lindeballe Sogn og Ringive kirke-distrikt gives mulighed for i løbet af maj 2005 at stemme om, hvorvidt man ønsker, at sognet og kirke-distriktet under ét skal sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner eller den nye Vejle Kommune.

Jeg går ud fra, at den nærmere tilrettelæggelse af afstemningen sker på grundlag af Indenrigs- og Sundhedsministeriets nærmere anvisninger.

For så vidt angår problemstillingen vedrørende Billund Lufthavn, der i dag ligger i både Billund og Give Kommuner, skal det bemærkes, at hvis folkeafstemningen i Lindeballe og Ringive sogne viser, at et flertal af områdets borgere ønsker sammenlægning med Billund og Grindsted Kommuner, vil problemstillingen blive løst, da den del af lufthavnen, som ligger i Give Kommune er placeret i Lindeballe Sogn.

Bilag 1. Møde i Give Kommune

Tirsdag den 15. marts 2005 afholdt Thorkild Simonsen følgende møder:

Møde med borgmester og forhandlingsudvalg

Til stede:

- Villy Dahl Johansen, (lokalliste), Borgmester i Give Kommune
- Jørgen Worm, (Kristendemokraterne)
- Knud Møller, (V), medlem af forhandlingsudvalget
- Hans E. Madsen, (S), medlem af forhandlingsudvalget
- Jørgen Christiansen, kommunaldirektør i Give Kommune

Møde med oppositionen i Give Kommunalbestyrelse

Til stede:

- Søren Peder Sørensen, (V)
- Karl Erik Lund, (DF)

Møde med borgmestrene i kommunerne i ny Vejle Kommune

Til stede:

- Flemming Christensen, borgmester i Vejle Kommune
- Leif Skov, borgmester i Børkop Kommune
- Arne Sigtenbjerggaard, borgmester i Jelling Kommune
- Sonny Berthold, borgmester i Egtved Kommune
- Villy Dahl Johansen, borgmester i Give Kommune
- Niels Aagesen, kommunaldirektør i Vejle Kommune
- Henrik B. Aagard, forvaltningschef i Børkop Kommune
- Carsten Tromborg, Ordførende direktør i Jelling Kommune
- Henning Quick, kommunaldirektør i Egtved Kommune
- Jørgen Christiansen, kommunaldirektør i Give Kommune

Møde med borgmestrene fra Billund og Grindsted Kommuner

Til stede:

- Preben Jensen, borgmester i Billund Kommune
- Ib Kristensen, borgmester i Grindsted Kommune
- Birgit Søgaard, kommunaldirektør i Billund Kommune
- Mogens Hvas, kommunaldirektør i Grindsted Kommune

Møde med borgerforening for Åst, Uhe og Lindeballe

Til stede:

- Niels Uht
- Karl Skovgaard
- Bo Hasselstrøm
- Bodil Jepsen

Møde med initiativgruppen i Give Kommune

Til stede:

- Peder Sandfeld
- Folmer Christensen
- Paul Erik Sonne
- Lars Bo Christensen

Møde med borgerforening Grønbjerg – Langelund – Ringgive

Til stede:

- Søren Jørgensen
- Mette Marie Andersen
- Irene Hundebøl

Møde med Give Erhvervsråd

Til stede:

- Flemming Holm, formand for Give Erhvervsråd
- Torsten Østergaard, erhvervschef i Give Kommune

Møde med Venstre i Give, borger og erhvervsforening m.fl.

Til stede:

- Anders Christian Hansen, underskriftsindsamler for protest mod opmandsproces
- Arne Larsen, formand for Give Sogns Venstre
- Ejvind Hansen, formand for Give Borger- og Erhvervsforening
- Peter Kurth Jensen, kasserer for Give Borger- og Erhvervsforening

Møde med Venstre i Lindeballe

Til stede:

- Leif Søndergaard, (V), medlem af Byrådet
- Martin Fogh Jensen, bestyrelsen for Lindeballe Sogns Venstre vælgerforening
- Anni Assenbjerg, bestyrelsen for Lindeballe Sogns Venstre vælgerforening

Bilag 2. Beskrivelse af Give Byråds beslutningsproces

Den 31. marts 2004 godkendte Give Byråd nedsættelsen af et forhandlingsudvalg. Den 28. april besluttede byrådet at afholde en folkeafstemning i kommunen den 13. juni 2004. Forhandlingsudvalget fokuserede i første omgang på at lave et oplæg til tema for en folkeafstemning i kommunen. Den 26. maj godkendte byrådet et oplæg til stemmeseddel til den planlagte folkeafstemning. Temaet for afstemningen skulle være, om kommunen skulle fortsætte som selvstændig kommune med forpligtende samarbejder, eller om kommunen skulle sammenlægges med Billund og Grindsted Kommuner eller sammenlægges med Brande og Nørre-Sned Kommuner. Først den 2. juni 2004 afholdtes et indledende møde mellem Billund, Grindsted og Give Kommuner. Billund og Grindsted Kommuner orienterede på dette møde om, at kommunerne ønskede en sammenlægning alene.

Herefter ønskede et flertal i forhandlingsudvalget, at der skulle udarbejdes en ny stemmeseddel, hvilket et flertal i byrådet forkastede den 10. juni 2004. Den planlagte folkeafstemning blev dermed aflyst. Flertallet i byrådet bemyndigede samtidig forhandlingsudvalget til at tage kontakt til nabokommunerne med henblik på oplæg til en kommunesammenlægning.

Forhandlingsudvalget konstaterede efter møder med Egtved og Billund/Grindsted Kommuner, at en sammenlægning med disse kommuner er udelukket. Forhandlingsudvalget indstillede herefter, at der blev indledt drøftelser med Brande og Nørre-Sned Kommune under forudsætning af, at den nye kommune placeres i Region Syddanmark. Et enigt byråd vedtog den 3. august 2004 denne indstilling.

I september 2004 viste det sig, at Brande og Nørre-Sned Kommuner ikke ønskede at komme i Region Syddanmark, hvorfor byrådets flertal den 8. september 2004 besluttede, at kommunen skulle ansøge om at blive overført til Region Syddanmark med henblik på enten at indgå forpligtende samarbejde eller at indgå kommunesammenlægning med en eller flere kommuner. Den 29. september 2004 besluttede byrådet, at forhandlingsudvalget skulle påbegynde arbejdet med at aftale en sammenlægning med Vejle og Jelling Kommuner.

Den 18. oktober 2004 besluttede byrådet at afholde en folkeafstemning i kommunen den 2. november 2004 med temaet, om kommunen skulle søge sammenlægning med Vejle Kommune eller forblive selvstændig og etablere forpligtende samarbejder med Vejle Kommune.

Ved folkeafstemningen den 2. november 2004 stemte kun 47,8 pct. af de stemmeberettigede borgere. Af de afgivne stemmer var godt 50 pct. for en sammenlægning med Vejle Kommune og hele 30 pct. af stemmerne var blanke.

Der 24. november 2004 behandlede byrådet en ansøgning fra Borgerforeningerne i Åst, Uhe og Lindeballe om at afholde en lokal afstemning i området med temaet om området skal sammenlægges med Billund og Grindsted kommuner. Et flertal på 13 byrådsmedlemmer afviste ansøgningen.

Den 15. december godkendte et flertal på 13 medlemmer, at Egtved Kommune kunne slutte sig til sammenlægningen af Vejle, Jelling, Børkop og Give Kommuner, såfremt Egtved Kommunes borgere ved folkeafstemningen udtrykte ønske om en sådan sammenlægning.